

Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2025–2028

Vuosi 2026

615/00.01.02.02/2026

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2025-2028

Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU) 2025-2028

Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2025-2028

Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma 2025-2028

Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen suunnitelma (EHO) 2026-2028

Sisällys

Sisällys	3
1.Ympäristöterveydenhuollon päämäärät.....	4
2. Toimialue ja toimivalta	5
3. Valvonnan voimavarat ja tehtäväjako	5
4. Koulutus.....	6
5. Valvontakohderekisteri ja tietojärjestelmä	7
6. Laadunhallinta	7
7. Häiriötilanteisiin varautuminen ja toiminta häiriötilanteissa	7
8. Viestintä ja tiedotus.....	8
9. Valvonnan maksullisuus	8
10. Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	9
11. Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika	9
12. Elintarvikevalvonta	10
12.1 Valvontakohteet.....	10
12.2 Alkutuotannon rekisteröinti.....	11
12.3 Elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan rekisteröinti ja elintarvikehuoneiston hyväksyminen	11
12.4 Säännöllinen valvonta.....	11
12.5 Elintarvikevalvonnan painopisteet ja projektit	12
12.6 Elintarvikevalvonnassa tehtävä näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	12
12.7 Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti	13
13. Terveystensuojelu	13
13.1 Valvontakohteet.....	14
13.2 Tarkastusten sisältö.....	14
13.3 Valvontakohteiden tarkastustiheys, riskinarviointi ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika	14
13.4 Näytteenotto	15
13.5 Terveystensuojelun painopisteet ja projektit.....	17
14. Tupakkalain ja lääkelain alaisten nikotiinivalmisteiden valvonta	19
14.1 Tupakkalain suunnitelmallinen valvonta suunnitelmakaudella	20
14.2 Nikotiinivalmisteiden valvonta.....	22
15. Valvontasuunnitelman seuranta ja toteutumisen arviointi	22
Liite 1 Elintarvikevalvonnan kohteet	
Liite 2 Elintarvikelain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset toimintatyypeittäin ja tarkastuksiin käytettävä aika	
Liite 3 Terveystensuojelulain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja ajankäyttö	
Liite 4 Tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja ajankäyttö	

1.Ympäristöterveydenhuollon päämäärät

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ehkäisy. Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö edellyttää kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ruokavirasto ja Valvira ovat valmistelleet ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman vuosille 2025–2028. Valviran tupakkalain valtakunnallinen valvontaohjelma on laadittu vuosille 2025–2028. Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma on laadittu vuosille 2025–2028 samoin kuin elintarvikeketjun monivuotinen valtakunnallinen valvontaohjelma, VASU. Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen valvontasuunnitelma (EHO) on laadittu vuosille 2026–2028 ja se on osa VASUa.

Ohjelmakauden teemana on vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Valvontaohjelman teemaa pyritään edistämään seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

- Tietoperusteinen valvonta
- Osaaminen
- Varautuminen

Ympäristöterveydenhuollon päivittäisessä työssä tämä toteutetaan seuraavasti:

- *Rekisterinpitäjä vastaa tallennettujen tietojen oikeellisuudesta.*
Viranomaistoiminta tuottaa jatkuvasti rekisteröitävää tietoa ja toisaalta hyödyntää rekisteritietoa omassa toiminnassaan. Jotta tietopohja olisi luotettavaa, on tietojen oltava täsmällisiä ja niitä on tarvittaessa päivitettävä. Tarkastajat huolehtivat, että omien valvontakohteidensa tiedot ovat rekisterissä (esim. VATI) ajantasaisia.
- *Oman osaamisen tunnistaminen, kouluttautuminen ja tiedon jakaminen.*
Valvontaa tekevät tarkastajat osallistuvat oman valvontasektorinsa koulutuksiin tai vähintään tutustuvat koulutuksen materiaaleihin, joissa tunnistavat tarvetta ylläpitää tai kehittää omaa ammatillista osaamistaan. Koulutuksen tarjoajana voi olla Ruokavirasto, Lupa- ja valvontavirasto tai muu sidosryhmä. Koska valvontaviranomaiset käyttävät toiminnassaan julkista valtaa, on tärkeää hyvän hallinnon toteutumisen kannalta, että asian käsittelijä tuntee hyvin alan lainsäädännön, toimintaympäristön ja substanssin. Oman osaamisen kehittämiseen ja tiedon jakamiseen kannustetaan työyhteisössä mm. pohtimalla yhdessä ratkaisuja hankalaksi koettuihin valvontamenettelyihin, keskustelemalla koulutuksessa opittuja asioista ja positiivisella suhtautumisella viranomaisyhteistyöhön. Uusien kollegoiden perehdytykseen panostetaan nimeämällä perehdytyksestä vastaava henkilö työyhteisöstä.
- *Jokainen työntekijä ymmärtää varautumisen merkityksen ja tuntee oman roolinsa siinä.*
Varautuminen on ennakkovalmistautumista erilaisiin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Varautumisen tavoitteena on turvata tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa tilanteissa. Valmiussuunnitelman päivittämisen myötä työyhteisössä pohditaan sekä

häiriötilannekohtaisia toimintaohjeita, vastuunjakoa että ennaltaehkäiseviä toimia. Tapahtuneista häiriötilanteista otetaan oppia analysoimalla jälkikäteen, missä onnistuttiin ja mikä oli haastavaa. Näin häiriötilanteisiin varautumista työyhteisössä parannetaan ja kehitetään. Yksikkö osallistuu myös alueella järjestettäviin valmiusharjoituksiin.

2. Toimialue ja toimivalta

Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollon toimialueeseen kuuluvat Salon ja Someron kaupungit. Ympäristöterveydenhuolto muodostaa Salon kaupungin rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun ja maaseutupalveluiden kanssa rakennus- ja ympäristövalvonnan palvelualueen, joka kuuluu elinvoimapaalveluiden toimialaan. Palvelualue toimii rakennus- ja ympäristölautakunnan alaisuudessa. Lautakunnassa on 13 Salon ja 2 Someron edustajaa. Someron edustajilla on oikeus osallistua ainoastaan ympäristöterveydenhuollon asioiden käsittelyyn.

Ympäristöterveydenhuolto jakaantuu terveystarkastukseen ja eläinlääkintähuoltoon. Ympäristöterveydenhuolto vastaa myös Salon kaupungin löytöeläinpalveluiden järjestämisestä.

Hallitus on linjannut ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä seuraavaa:

1. Ympäristöterveydenhuolto ei siirry hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle tällä hallituskaudella vaan jatkaa kuntapohjaisena.
2. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminnasta annettua lakia (410/2009) yhteistoiminta-alueiden minimikoosta ei olla laajentamassa. Nykyisellään ympäristöterveydenhuollon yksiköillä tulee olla käytettävissään vähintään 10 henkilötyövuotta vastaavat henkilöresurssit. Tämä toteutuu salon kaupungin valvontayksikössä.

Salossa on asukkaita n. 51 000 ja Somerolla 8 500. Alueella ei ole suurta elintarviketeollisuutta, sen sijaan alueella on muutama pieni liha- ja kala-alan elintarvikehuoneisto, riistan lihaa käsitteleviä sekä kasviksia/marjoja käsitteleviä elintarvikehuoneistoja. Suurin osa elintarvikehuoneistoista kuuluu valvontaluokkaan elintarvikkeiden myynti ja tarjoilu. Lisäksi valvontakohteina on kasvien sekä eläinperäisten tuotteiden alkutuotantopaikkoja, kouluja, päivä- ja vanhainkoteja, vesilaitoksia, kaksi uimahallia ja kylpylä, uimarantoja, sekä erilaisia eläintauti- ja eläinsuojelulain alaisia valvontakohteita.

Ympäristöterveyspäällikkö päättää ympäristöterveydenhuollon sisäisestä työnjaosta. Jokainen työntekijä vastaa ensisijaisesti oman vastuualueensa tehtävistä. Toimivaltaa on delegoitu viranhaltijoille joustavan työskentelyn mahdollistamiseksi. Ympäristöterveydenhuollon toimivallan delegointipäätös on päivitetty Rakennus- ja ympäristölautakunnan kokouksessa 14.5.2025.

Mikäli voimassa olevia määräyksiä ei noudateta, viranomaisen tulee ryhtyä tarvittaviin hallinnollisiin toimenpiteisiin määräysten noudattamisen varmistamiseksi. Pakkokeinojen käyttö kuvataan ympäristöterveydenhuollon laatu järjestelmässä, ja ohjeena käytetään Ruokaviraston opasta elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä elintarvikevalvonnassa.

3. Valvonnan voimavarat ja tehtäväjako

Ympäristöterveydenhuollossa on 3 elintarviketarkastajan, 3 terveystarkastajan, hygieenikkoeläinlääkärin, 5 kaupungineläinlääkärin ja 2 valvontaeläinlääkärin virkaa, toimistos sihteeri ja ympäristöterveyspäällikkö. Lisäksi kesäkuukausille on täyttölupa määräaikaiselle terveystarkastajan viralle. Ympäristöterveydenhuollon laskennalliset resurssit ovat siten yhteensä 16,25 htv:tta.

Koulutusvapaa ja eläinlääkintähuollossa täyttämätön Perniön virka vähentävät käytössä olevaa resursssia noin 1,15 htv:n verran. Käytännössä vuonna 2026 käytössä oleva resurssi on siten enintään 15,1 htv:tta. Työajan laskennallinen jakauma on kuvattu **taulukossa 1**.

Elintarvikevalvonta jakautuu elintarviketarkastajien ja hygieenikkoeläinlääkärien kesken, ja terveydensuojelulain mukainen valvontavastuu on pääasiassa terveystarkastajilla. Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta jaetaan usean tarkastajan kesken.

Eläinlääkintähuollon henkilöresurssit, vastuualueet ja tehtävänjako on tarkemmin kuvattu eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmassa.

Taulukko 1. Työajan laskennallinen jakauma eri osa-alueille

Toimiala	htv	htpv
Elintarvikevalvonta	3,6	792
Terveydensuojelulain mukainen valvonta	3,2	704
Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta	0,2	44
Eläinlääkäripalvelut ja päivystys	4	880
Eläinten hyvinvoinnin valvonta ja eläintautivalvonta	2	440
Löytöeläintoiminta	0,1	22
Toimistosihteerin tehtävät	1	220
Hallinnolliset tehtävät	1	220
Yhteensä	15,1	3322

Terveysvalvonnassa on suunnitelmallisen valvonnan lisäksi tehtäviä, joita ei voida ennakoida, mutta joiden tekemiseen on varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi uusintatarkastukset, ruokamyrkytys- ja vesivälitteiset epidemiat ja häiriötilanteiden selvittämiset, hakemusten ja ilmoitusten käsittely, lausunnot ym. asiantuntijatehtävät, asiakasvalitusten selvittäminen, neuvonta ja ohjaus sekä Ruokaviraston ja muiden keskusviranomaisten. Terveysvaaraa aiheuttavat tilanteet näytteenottoineen asetetaan aina etusijalle suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan. Terveydensuojelussa koulujen, päiväkotien ja asuntojen sisäilma-asiat sekä muut asunnontarkastukset eivät myöskään kuulu suunnitelmalliseen valvontaan, ja ne vievät yhden terveystarkastajan työajan lähes kokonaan. Paikallisille yhteisöille (esim. koulut ja yhdistykset) pidetään asiantuntijaluentoja kysynnän mukaan ja resurssien puitteissa.

Henkilöresursseihin sisältyvät myös laatu järjestelmän ylläpito, valvontasuunnitelmien laatiminen, näytteenotto, näytetulosten käsittely sekä valvonnan raportointi. Mitoituksessa on huomioitava lisäksi valvontakäynteihin liittyvä matkustusaika, joka ei sisälly tarkastukseen käytettävään keskimääräiseen aikaan.

4. Koulutus

Valvontaviranomaisen on varmistettava, että henkilökunnalla on riittävä osaaminen ja että osaamista ylläpidetään säännöllisellä koulutautumisella. Suunnitelman lähtökohta on koulutustarve. Koulutus suunnittelussa otetaan huomioon viranhaltijoiden erikoistumisesta eri osa-alueille johtuvat koulutustarpeet. Kehityskeskustelujen yhteydessä tehdään jokaisen työntekijän kanssa osaamiskartoitus, jonka pohjalta myös arvioidaan koulutustarpeita. Ajankohtaisista koulutuksista ja koulutustarpeesta keskustellaan säännöllisesti terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon palaverissa.

Koulutuksessa hyödynnetään mahdollisimman paljon verkossa ja etäyhteyden välityksellä tapahtuvaa koulutusta. Esimerkiksi Ruokavirasto tarjoaa kattavasti osapäiväisiä etäkoulutustilaisuuksia eri valvonnan osa-alueilla, ja näitä on usein mahdollisuus seurata myös jälkikäteen tallenteiden kautta. Viranhalijat osallistuvat näihin ajankohtaisiin koulutuksiin oman ammattitaitonsa ylläpitämiseksi ja edistämiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon koulutusperiaatteita käsitellään myös kaupungin vuosittain päivitettävässä palvelualuekohtaisessa koulutussuunnitelmassa. Siellä on huomioitu erityisesti Salon kaupungin tarjoamat koulutuspalvelut. Eläinlääkintähuollon koulutusta käsitellään myös eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmassa.

5. Valvontakohderekisteri ja tietojärjestelmä

Alueen valvontakohteita hallinnoidaan VATI-tietojärjestelmässä (valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä). Tietojärjestelmään kerätään keskitetysti kaikki valvontakohteisiin liittyvät tiedot (toimijan tiedot, toimintatiedot ja toiminnan laajuus, tarkastuspöytäkirjat, näytteenottotiedot jne.). VATI-tiedonhallintajärjestelmä on selainpohjainen.

Eläinlääkintähuollon tiedonhallintajärjestelmät käsitellään eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmassa.

6. Laadunhallinta

Laatujärjestelmän avulla pyritään yhdenmukaiseen valvontakäytäntöön, valvonnan tulosten raportointiin ja dokumentoinnin selkeyteen ja ajanmukaiseen tasoon. Laatujärjestelmä takaa erilaisten mittaus- ja tulosten luotettavuuden ja toistettavuuden.

Laadunhallinta on osa jokapäiväistä toimintaamme. Yksikön tekemää laadunhallintatyötä jatketaan vuonna 2026 tekemällä suunnitelmallisia sisäisiä auditointeja, joilla parannetaan toiminnan asiakaslähtöisyyttä ja lainsäädännön vaatimuksenmukaisuuden toteutumista.

Asiakaspalautetta kerätään sähköisen palautekyselyn kautta, joka lähetetään terveysvalvonnan tarkastuskertomusten yhteydessä asiakkaille. Myös vastaanotoilla käyvillä asiakkailla on mahdollisuus antaa asiakaspalautetta sähköisesti odotustilasta löytyvän linkin kautta. Lisäksi Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollon verkkosivuilla voi jättää nimettömän palautteen terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon palveluista ja toiminnasta. Mahdollisista luotettavuuttamme vaarantavista reklamaatioista ja niiden käsittelystä sekä korjaavista toimenpiteistä tiedotetaan myös ympäristöterveydenhuollon ylemmälle johdolle.

Laadun parantamiseen kuuluu, että jokainen työntekijä havainnoi mahdollisia sisäisiä ja ulkoisia poikkeamia työssään. Havaitut poikkeamat kirjataan ja käsitellään yksikön sisäisissä palavereissa. Poikkeama-analyysissä selvitetään poikkeaman juurisyy ja pyritään vastaavanlaisten virheiden toistumisen ehkäisemiseen.

7. Häiriötilanteisiin varautuminen ja toiminta häiriötilanteissa

Elintarvike- ja terveydensuojelulakien mukaan kunnan on ennakolta varauduttava häiriötilanteisiin. Ympäristöterveydenhuollon suunnitelma on osa kaupungin valmiussuunnitelmaa.

Todennäköisimpiä häiriötilanteita ympäristöterveydenhuollon sektorilla ovat epäilyt ruokamyrkytyksistä sekä talous- tai uimavesiperäiset epidemiat. Yksiköllä on päivitetty häiriötilannesuunnitelmat mm. talousveden ja uimaveden laadun turvaamiseksi sekä toimintaohjeet ruokamyrkytysten selvittämiseksi.

Elintarvikkeiden ja talousveden aiheuttamien epidemioiden selvittämistä varten on selvitystyöryhmä. Työryhmässä on elintarvike- ja terveydensuojeluviranomaisen lisäksi mukana tartuntataudeista

vastaavia henkilöitä sekä vesilaitoksen edustaja. Työryhmän jäsenillä on varajäsenet. Työryhmä koontuu vähintään kerran vuodessa epidemiavalmiuden ylläpitämiseksi. Kokouksissa päivitetään yhteystiedot ja käydään läpi ohjeistusta ja mahdollisia epidemia- tai terveysvaaraa aiheuttaneita tapauksia. Työryhmän tehtävänä on huolehtia epidemian selvittämiseksi vaadittavien epidemiologisten ja laboratoriotutkimusten suorittamisesta, huolehtia epidemian hallintaa tähtäävien toimenpiteiden yhteensovittamisesta, vastata tiedonkulusta eri viranomaisten, asiantuntijoiden sekä laboratorioiden välillä, tiedottaa epidemiasta väestölle ja tiedotusvälineille sekä tehdä tarvittavat ilmoitukset ja selvitykset.

Yksikön epidemiaselvitystyöryhmän jäsenet ovat ottaneet osaa myös Varsinais-Suomen hyvinvointialueen Varhan ja kaikkien Varsinais-Suomen ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden yhteiseen epidemiatyöryhmän kokoukseen.

8. Viestintä ja tiedotus

Viestinnässä noudatetaan Salon kaupungin voimassa olevaa ohjeistusta. Salon kaupungin pääasiallisia viestintäkanavia ovat verkkosivut ja sosiaalinen media. Terveysvalvonnan tiedottamisesta vastaa pääasiassa ympäristöterveyspäällikkö apunaan kaupungin tiedottajat. Alakohtaiset asiantuntijat antavat tarkempaa tietoa, kuten haastatteluja lehdistölle ja ohjeistusta kuntalaisille.

Salon kaupungin kotisivuilla on Ympäristöterveys ja eläinten hyvinvointi -otsikon alle koottu keskeistä tietoa terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon palveluista. Siellä viestitään myös ajankohtaisista ympäristöterveydenhuollon asioista, mikäli kiireellisyys- tai tärkeysarvion perusteella ensisijaiseksi viestintäkanavaksi ei päätetä toisin.

Ympäristöterveydenhuollon häiriötilanneviestintäohjeistuksessa on käyty lyhyesti läpi häiriötilanneviestintää, määritelty tiedottamisen vastuuhenkilöt, tehty valmiita malleja tiedotteista sekä koottu tärkeimpien toimijoiden, kuten epidemiatyöryhmän, kaupungin johtoryhmän, palveluvastaavien, poliisin ja pelastuslaitoksen yhteystiedot sekä terveyskeskuksen ja sairaaloiden, hoitokotien, koulujen ja päiväkotien sekä tärkeimpien yritysten yhteystiedot. Valvontakohteiden yhteystiedot löytyvät VATI-ohjelman kortistosta. Ympäristöterveydenhuollolla on käytössään viranomaisviestintään käytettävä VIRVE – puhelin.

9. Valvonnan maksullisuus

Lähes kaikki elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaiset kohteet kuuluvat perusmaksuvelvoitteen piiriin. Maksuvelvollisuus ja sen suuruus on määritelty edellä mainituissa laissa ja maksu peritään toimijoilta, jotka ovat rekisteröityneet toiminnanharjoittajiksi kunkin vuoden ensimmäisen päivän tilanteen mukaan.

Valvonnan perusmaksun lisäksi elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnasta peritään suoriteperusteiset valvontamaksut. Toimijalta peritään taksan mukainen maksu valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, mittauksista ja näytteen tutkimuksesta. Elintarvikelain mukainen viranomaisnäytteenotto on maksutonta, mutta terveydensuojelulain mukaisesta näytteenotosta peritään maksu. Maksu peritään myös muista ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä maksullisiksi säädettyistä suoritteista, esim. ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä sekä mahdollisista uusintatarkastuksista ja hallinnollisten pakkokeinojen noudattamisen valvonnasta.

Maksullisuuden periaatteena on, että valvonnasta perittävät maksut eivät saa ylittää todellisia kustannuksia. Poikkeuksena tästä on kuitenkin tupakkalain mukainen valvontamaksu, joka on veroluonteinen ja voi ylittää valvonnan todelliset kustannukset tupakkalaissa säädettyin edellytyksin. Ajantasainen maksutaksa on nähtävillä Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollon verkkosivuilla.

Elintarvikelain mukaan kunnan valvontaviranomainen voi määrätä toimijan maksamaan seuraamusmaksun, jos toimija laiminlyö laissa määrätyn ilmoitusvelvollisuutensa, harjoittaa markkinointia elintarvikesäännösten vastaisesti, ei noudata vaatimusta jäljitettävyydestä tai omavalvonnasta, tai ei noudata vakavia vaaroja, ruokamyrkytyksiä tai zoonooseja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta.

Eläinsuojeluvalvonnan käynnit ja alkutuotannon tarkastukset ovat maksuttomia. Osa eläintautivalvonnan suoritteista on maksullisia, mutta maksut perii valtio. Eläinlääkintähuollon taksat käsitellään eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmassa.

10. Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Viranomaisnäytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Näytteiden tutkimiseen käytettävän laboratorion tulee olla asianmukaisesti hyväksytty tekemään pyydettyjä tutkimuksia. Viranomaisnäytteiden tutkimukset sekä tutkimukset, joiden tekemisestä on säädetty lainsäädännössä, tutkitaan elintarvikelain 297/2021 34 §:n mukaisissa laboratorioissa. Elintarvikevalvontaviranomainen voi osoittaa laboratorion, jossa viranomaisnäytteet analysoidaan myös toiminnanharjoittajan maksamien viranomaisnäytteiden osalta. Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollon ottamat elintarvike- ja vesinäytteet toimitetaan pääsääntöisesti tutkittavaksi Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy:n laboratorioon Turkuun. Tarvittaessa voidaan käyttää esim. Metropolilab Oy:n tai Ruokaviraston laboratorion analyysipalveluja. Laboratoriot tarjoavat tarvittaessa palveluja myös virka-ajan ulkopuolella.

11. Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä ja tarkastuskertomuksessa esitetään, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty. Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Tarkastusten yksityiskohtaisempi sisältö on kuvattu keskusvirastojen antamissa ohjeissa. Tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen tai tämän valtuuttaman ulkopuolisen asiantuntijan säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimustenmukaisuus. Tarkastus voi sisältää näytteenottoa ja mittauksia kohteeseen, kohteessa harjoitettavan toiminnan, kohteessa valmistettavien tuotteiden tai kohteessa tarjottavien palveluiden terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Elintarvikevalvonta tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Tarkastukset pyritään tekemään silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa, mutta joissakin tapauksissa tarkastus voidaan toteuttaa myös muulloin, esimerkiksi aamulla ennen toiminnan alkamista. Useimmiten tarkastus tehdään valvontakohteessa, mutta valvontaviranomainen voi joissakin tapauksissa tarkastaa esimerkiksi asiakirjoja myös virkapaikallaan tai kerätä tietoja toiminnanharjoittajalta käymättä kohteessa.

Tarkastuksen lopuksi tarkastaja vetää yhteen tarkastuksen keskeiset havainnot ja kertoo ajatuksensa toimenpide-ehdotuksiksi ja aikatauluksi, jotka kirjataan tarkastuspöytäkirjaan. Mikäli tarkastuksella jää selvitettävää, myös tämä kerrotaan tarkastuksen yhteydessä. Tämä mahdollistaa toimijan kuulemisen ja asiasta voidaan keskustella ja sopia asianosaisten kanssa.

Tarkastuksesta on aina laadittava tarkastuskertomus, joka täyttää sille asetetut vaatimukset ja jossa huomioidaan muun muassa toimialakohtaiset ohjeet. Tarkastuslomakepohjat terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaista valvontaa varten ohjeineen löytyvät ympäristöterveydenhuollon ekstranetistä ja ovat täytettävissä VATI-tietojärjestelmässä. Elintarvikevalvonnassa vastaavasti toimitaan Oiva-ohjeiden mukaisesti. Riskinarvioinnin perusteella valvoja valitsee lomakkeelta tarkastettavat asiakokonaisuudet. Tarkastuslomakkeiden käyttö yhtenäistää valvontaa valtakunnallisesti. Tarkastuksesta

laaditaan aina tarkastuskertomus VATiin. Myös parhaimman A-arvosanan kohdalla on suositeltavaa kirjata tarkastuskertomukseen, mitä on tarkastettu.

Tarkastuskertomukseen merkitään valvonnan tarkoitus, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa asianosaiselta toimijalta edellytettävät toimet määräaikoineen. Tarkastuskertomus pyritään toimittamaan sähköisesti toiminnanharjoittajalle kymmenen työpäivän kuluessa tarkastuksesta. Toimijan tulee itse tulostaa esilläpidettävä Oiva-raportti. Myös terveydensuojelulain mukaiset tarkastuskertomukset pyritään lähettämään toimijalle kymmenen työpäivän kuluessa. Tarkastuskertomus voidaan tarvittaessa lähettää tiedoksi myös muille viranomaisille tai asianosaisille.

Ympäristöterveydenhuollon laatu järjestelmän palvelukuvauksissa on valvontayksikkökohtaiset käytännön ohjeet tarkastusprosessin läpiviemiseksi. Palvelukuvaukset kattavat kaikki valvontaan liittyvät prosessit.

12. Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvontasuunnitelma kuvaa, miten Salon ympäristöterveydenhuolto toteuttaa sille elintarvikelain 297/2021 nojalla kuuluvia tehtäviä. Elintarvikelain tarkoituksena on suojata kuluttajan terveyttä ja taloudellisia etuja varmistamalla elintarvikkeiden ja kontaktimateriaalien turvallisuus, hyvä terveydellinen ja muu elintarvikesäännösten mukainen laatu sekä elintarvikkeista ja elintarvikekontaktimateriaaleista annettavien tietojen riittävyys ja oikeellisuus. Lisäksi elintarvikelain tarkoitus on parantaa elintarvikealan yrittäjien toimintaedellytyksiä.

Elintarvikesäännösten toimeenpanossa ja niiden noudattamisen valvonnassa on otettava huomioon elintarvike- ja kontaktimateriaalitoinnin luonne ja laajuus sekä muut sellaiset seikat, jotka vaikuttavat elintarviketurvallisuuteen ja kuluttajansuojaan.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta on elintarvikealan toimijalla. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvikkeen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnan tehtävänä on puolestaan varmistaa, että omavalvonta toimii tehokkaasti ja että elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyyden ja muu määräystenmukaisuus toteutuu kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Viranomaisen on tarvittaessa annettava toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi (elintarvikelaki 297/2021 27 §). Toiminnan määräystenmukaisuus parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä ja menestymismahdollisuuksia markkinoilla sekä pienentää esimerkiksi takaisinvedoista johtuvia yrittäjän taloudellisia kustannuksia.

Elintarvikevalvontaa suunnataan riskiperusteisesti eri kohteisiin tai osa-alueisiin sen mukaan, missä sitä eniten tarvitaan. Valvonnan on oltava tasapuolista niin, että se kohdistuu perusteiltaan yhdenvertaisesti kaikkiin valvontakohteisiin ja valvontakohdetyppeihin. Kohteen valvonnan tehostamiselle tai sen lieventämiselle on perusteet, jotka saadaan arvioimalla valvontakohteessa elintarvikkeeseen kohdistuvia riskitekijöitä. Tasapuolisuus elintarvikevalvonnassa tarkoittaa sitä, että valvonnan määrä ja valvontamenetelmät valitaan elintarvikkeen turvallisuuden ja laadukkuuden varmistamiseksi samoilla perusteilla koko maassa.

12.1 Valvontakohteet

VATI-tietojärjestelmässä ylläpidetään ajan tasalla olevia tietoja kaikista alueen elintarvikevalvontakohteista (elintarvikelaki 79 §). Näitä ovat:

- rekisteröintiä tai hyväksymistä edellyttävä elintarvikkeiden alkutuotanto

- rekisteröintiä tai hyväksyntää edellyttävät elintarvikehuoneistotoiminnot mukaan lukien ns. virtuaalihuoneistot, liikkuvat elintarvikehuoneistot, elintarvikekuljetukset ja kotona tapahtuva elintarvikealan toiminta
- toiminnot, joissa valmistetaan tai saatetaan markkinoille elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita (kontaktimateriaalialan toiminta)

12.2 Alkutuotannon rekisteröinti

Alkutuotantotoiminnasta on tehtävä ilmoitus elintarvikevalvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan muuttamista. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos elintarvikevalvontaviranomainen saa tiedon elintarvikkeiden alkutuotannosta toiselta viranomaiselta. Alkutuotannon toimijalle ilmoitetaan vastaanotetusta ilmoituksesta tai toiselta viranomaiselta saadusta tiedosta toiminnan aloittamisesta. Itujen alkutuotannolle haetaan rekisteröinnin sijaan hyväksyminen ennen toiminnan aloittamista.

12.3 Elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan rekisteröinti ja elintarvikehuoneiston hyväksyminen

Elintarvike- ja kontaktimateriaalialan toimijan on tehtävä valvontaviranomaiselle kirjallinen ilmoitus toiminnan aloittamisesta, viimeistään neljä viikkoa ennen kuin toiminta alkaa. Elintarvikealan toimija saa todistuksen kohteen rekisteröinnistä. Rekisteröidyt elintarvikehuoneistot tarkastetaan pääsääntöisesti vasta toiminnan jo alettua. Kohteen ensimmäinen tarkastus suoritetaan riskiperusteisesti 3–6 kk kuluttua toiminnan alkamisesta.

Mikäli toiminta koskee raakojen eläinperäisten elintarvikkeiden käsittelyä ennen vähittäismyyntiä, elintarvikehuoneistolle haetaan rekisteröinnin sijaan hyväksyminen ennen toiminnan aloittamista. Valvontaviranomainen tekee hyväksymisestä päätöksen. Kohteeseen tehdään tarkastus ennen päätöksen tekemistä. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä.

Sekä toiminnan rekisteröinnissä että hyväksymisessä on vähäiseen ja pienimuotoiseen toimintaan liittyviä poikkeuksia. Valvontaviranomainen ohjeistaa toimijaa näistä poikkeuksista tarpeen mukaan ilmoituksen tai hakemuksen käsittelyvaiheessa.

Kaikkien rekisteröityjen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen olennaisista muutoksista ja lopettamisesta on myös tehtävä ilmoitus valvontaviranomaiselle. Ympäristöterveydenhuoltoon tulee vuosittain n. 50 kpl toiminnan rekisteröinti-ilmoitusta ja 0–1 hyväksyntää edellyttävää elintarvikehuoneistohakemusta.

12.4 Säännöllinen valvonta

Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat valvontakohteet ja tarkastusmäärät perustuvat kohteiden riskinarviointiin. Valvonnan tarpeen arvioinnin perustana käytetään Ruokaviraston ohjetta 'Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen' (1028/04.02.00.01/2022/6) ja 'Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi' (242/04.02.00.01/2023). Toiminnan luonne ja laajuus huomioidaan riskinarvioinnissa. Merkittävänä tekijöinä ovat tuotantomäärät ja toimintatyyppi. Riskinarviointia päivitetään aina tarvittaessa tarkastusten yhteydessä. Elintarvikekohteiden valvontatiheys kirjataan VATIin kohdekohtaisesti, jolloin tiedot tarkastusajankohdista näkyvät tarkastajille valvontaohjelmassa.

Riskiluokitusohjeesta poikkeava, tarkastustiheyteen vaikuttava peruste on kirjattu VATIin. Yhteisesti sovitut tarkastustiheyden muutosten perusteet kirjataan myös laatu järjestelmän palvelukuvaukseen/ohjeeseen. Toimijoilla on mahdollisuus tiedustella toimipaikkaa koskevia VATI-tietoja, ml. tarkastustiheys ja perusteet sille.

Suunnitelmallisesti valvottavia elintarvikehuoneistojen kohdetoimintoja on VATI-rekisterin mukaan yhteensä Salon alueella 574 ja Someron alueella 117 (**Liite 1**). Vuodelle 2026 elintarvikehuoneisto- ja alkutuotantotarkastuksia tehdään Salon alueelle 238 kpl ja Someron alueelle 56. Liikkuville elintarvikehuoneistoille, jotka on rekisteröity toisen valvontayksikön alueelle, voidaan tehdä sovitusti Oiva-tarkastus Salon valvonta-alueella.

Alkutuotannon kohteissa maidontuotanto- ja kananmunantuotantotilojen tarkastustiheys on joka viides vuosi. Lihantuotantotilojen sekä hunajan alkutuotannon valvontasuunnitelman mukainen tarkastustiheys on tarvittaessa. Maidontuotantotiloja on Salossa 21 ja Somerolla 15 kpl. Kananmunantuotantotiloja on Salossa 12 ja Somerolla 21 kpl.

Valvontasuunnitelman **liitteissä 2** on esitetty elintarvikelain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset toimintatyypeittäin sekä tarkastuksiin käytettävä aika vuoden 2026 osalta.

12.5 Elintarvikevalvonnan painopisteet ja projektit

Valtakunnalliset painopisteet ja projektit

Elintarvikeketjun monivuotisessa kansallisessa valvontasuunnitelmassa (2025–2028) on sovittu suunnitelmakaudelle yhteiset kehittämiskohteet:

- Valmius, varautuminen ja huoltovarmuus
- Vastuullisuus ja kestävyys
- Teknologia ja tieto

Painopisteet huomioidaan Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti ja niiden toteuttamiseen varataan resursseja. Tiedossa oleva kunnallisia valvontayksiköitä koskeva valtakunnallinen painopiste vuodelle 2026 on elintarvikealan toimijoiden ja valvojien HACCP-osaamisen lisääminen. Ruokavirasto suunnittelee ja ohjaa painopisteen toteutusta.

Valvontayksikön omat painopisteet ja projektit

1. Alkutuotannon valvontakohteiden tietojen päivittäminen VATiin ja alkutuotannon suunnitelmallisen valvonnan toteuttamisen jatkaminen riskiluokitusohjeen mukaisesti. Vuonna 2026 tarkastukset painotetaan marjatiloihin. Tavoitteena on tarkastaa 5 marjatilaa.
2. Parempien teknologisten ratkaisujen käyttöönotto
 - A) Liikkuvien elintarvikehuoneistojen valvonnassa hyödynnetään mukana kannettavaa tablettia esimerkiksi tapahtumissa.
 - B) Siirrytään Teams-pohjaisten kansioden käyttöön tiedostojen tallentamiseksi. Teams-kansiot mahdollistavat tiedoston muokkaamisen reaaliaikaisesti samanaikaisesti useammalta työpisteeltä.
 - C) Kehitetään sopivia fraaseja (liittyen yleisiin ohjeisiin) VATissa ajankäytön tehostamiseksi tarkastuskertomuksen kirjoittamisessa

12.6 Elintarvikevalvonnassa tehtävä näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Näytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Vastuu elintarviketurvallisuudesta on pääosin toimijoilla ja sen vuoksi näytteenottokin on pääasiassa toimijoiden vastuulla. Omavalvontajärjestelmän toimivuutta voidaan kuitenkin todentaa tarvittaessa viranomaisnäyttein. Näytteenoton tarpeeseen ja tutkimusten laajuuteen vaikuttavat toimijan omavalvontasuunnitelma, sen toimivuus ja omavalvontanäytteiden tulokset. Myös valmistusmäärät ja valmistettavan tuotteen ominaisuudet vaikuttavat viranomaisnäyttemäärään.

Viranomaisnäytteet otetaan elintarvikehuoneistoilta erillisen suunnitelman mukaan riskiperusteisesti. Viranomaisnäytteenotolla ei voi korvata omavalvontanäytteenottoa.

Epidemioiden selvittämiseksi sekä asiakasvalitusten perusteella tai elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin liittyvät tutkimukset tehdään tarvittaessa ympäristöterveydenhuollon kustannuksella.

Ruokaviraston pyynnöstä otettavat näytteet

Elintarvikevalvonta osallistuu seuraaviin Ruokaviraston koordinoimiin valvonta- ja seurantaohjelmiin näytteenottopyyntöjen perusteella:

- 1) Eläinlääkejäämien valvontaohjelma, missä valvotaan, ettei tuotantoeläinten kasvatuksessa käytetä kiellettyjä aineita tai aineita, joita ei ole hyväksytty käytettäväksi tuotantoeläimille. Ohjelmassa valvotaan myös, etteivät elintarvikkeet sisällä eläinten lääkintään sallittujen lääkeaineiden jäämiä yli lainsäädännössä asetettujen raja-arvojen. Eläinlääkejäämien valvontaohjelman toteuttaminen jaetaan kolmeen osaan sen perusteella, otetaanko näytteet eläimistä saatavista elintarvikkeista, teurastamoissa vai elävistä eläimistä. Elintarvikevalvonta toteuttaa eläinperäisiin elintarvikkeisiin kohdistuvat näytteenottopyynnot (maito, kananmunat, kalat tai hunaja). Näytteenottopyyntöjä on vuosittain muutamia (2–3 kpl)
- 2) Elintarvikkeiden torjunta-ainejäämien valvontaohjelmassa tutkitaan jäämiä torjunta-aineista, joita ovat mm. viljelyssä käytettävät kasvinsuojeluaineet ja erilaiset biosidit. Näytteenottopyyntöjä on vuosittain 8–12 kpl.
- 3) Elintarvikkeiden vierasaineiden valvontaohjelmassa tutkitaan aineita, joita ei ole tarkoituksella lisätty elintarvikkeisiin, mutta joita niissä kuitenkin saattaa esiintyä esimerkiksi valmistuksen tai muun käsittelyvaiheen seurauksena tai ympäristön saastumisen vuoksi (esim. hometoksiinit ja PAH-yhdisteet). Näytteenottopyyntöjä on vuosittain 2–4 kpl.
- 4) Muuntogeenisten elintarvikkeiden seurantaohjelmassa tutkitaan muuntogeenisen aineksen esiintymistä elintarvikkeista, jotka voivat sisältää muuntogeenistä ainesta tai elintarvikkeista, joiden yhteydessä käytetään gmo-vapaa-markkinointiväittämää. Näytteenottopyyntöjä on vuosittain 0–1 kpl.

12.7 Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti

Elintarvikealan toimija, joka vastaanottaa tai välittää eläinperäisiä elintarvikkeita Suomeen muista EU:n jäsenmaista sekä eräistä muista maista, on vastuussa tuotteidensa turvallisuudesta ja lainsäädännön vaatimusten mukaisuudesta. Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuontia valvotaan osana kuntien tekemää Oiva-valvontaa. Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin valvonnan tarkoitus on turvata ko. elintarvikkeiden hygieeninen laatu ja estää eläintautien leviäminen niiden välityksellä.

Salossa on muutamia toimijoita, jotka harjoittavat eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuontia. Näiden toimijoiden valvontakäynneillä tarkastetaan sisämarkkinatuontiin liittyvät asiat vähintään kolmen vuoden välein.

13. Terveysuojelu

Terveysuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveysuojelua siten, että asukkailla turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava terveysuojelusta ja järjestettävä sitä koskevaa ohjeistusta ja neuvontaa. Terveysuojelulain mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveysuojelun valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelma tulee laatia siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Terveysuojelun valvontasuunnitelma perustuu terveysuojelulain mukaista valvontaa

ohjaavan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) laatimaan valtakunnalliseen valvontaohjelmaan vuosille 2025–2028.

13.1 Valvontakohteet

Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat mm. talousvettä toimittavat laitokset, uimahallit, uimarannat, koulut ja muut oppilaitokset, päiväkodit, lasten ja nuorten kokoontumiseen tarkoitettut tilat, sosiaalialan laitokset, majoitushuoneistot, kauneushoitolat, kuntosalit ja yleiset liikuntatilat. Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan kohdetoimintoja on VATI-rekisterin mukaan Salon alueella yhteensä 388 kpl (vuonna 2025 kohteita 396 kpl) ja Someron alueella 96 kpl (98 kpl). Tarkat kohdekohtaiset tiedot on tallennettu valvontaviranomaisten käytössä olevaan tietojärjestelmään.

13.2 Tarkastusten sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää ja ennaltaehkäistä terveysvaaran tai haitan esiintyminen ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarvittavat määräykset ja ohjeet.

Tarkastukseen liittyy usein ohjausta ja neuvontaa sekä mahdollisesti näytteenottoa. Tarkastusajan kohta sovitaan pääsääntöisesti etukäteen. Asiakirjat voidaan pyytää toimittamaan valvontaviranomaiselle ennen tarkastusta. Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmästä löytyvät ohjeet tarkastusprosessin etenemisestä ja huomioitavista asioista.

Tarkastus voidaan suorittaa myös asiakirjatarkastuksena. Asiakirjatarkastus voidaan tehdä tilanteissa, joissa tarkastus ei edellytä tarkastuskohteen olosuhteiden havainnointia eikä kohteessa paikan päällä käymisellä saada lisäarvoa asian selvittämiseen tai kohdetta ei voida tarkastaa paikan päällä käymällä (kotirauhan piirissä). Asiakirjatarkastus kohdistuu pääasiassa tiettyyn asiaan tai asiakokonaisuutta koskevan yksiselitteisen tiedon selvittämiseen.

Kaikista tehdyistä tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka annetaan tiedoksi tarkastuksen kohteelle ja muille asianosaisille. Uusintatarkastuksella varmennetaan, että kohteen toiminta on saatu hyväksyttävälle tasolle.

13.3 Valvontakohteiden tarkastustiheys, riskinarviointi ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika

Valvontakohteen tarkastustiheys määräytyy riskinarvioinnin perusteella. Pääsääntöisesti riskinarviointi tapahtuu VATI-järjestelmässä valvontakohteen ominaisuustietojen perusteella huomioiden valtakunnallisesti määritellyt tarkastustiheydet. Riskinarviointi tarkistetaan aina tarkastuksen yhteydessä ja tarvittaessa kohteelle voidaan perustellusta syystä määritellä myös valtakunnallisesta suosituksesta poikkeava tarkastustiheys.

Valvontakohdetyypit luokitellaan kolmeen eri riskiluokkaan seuraavasti:

Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistus aika on pitkä. Tällaisia kohteita ovat esim. isot talousveden jakelualueet, yleiset uimarannat, uimahalli. Tarkastustiheys pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski). Tähän luokkaan kuuluu suurin osa valvontakohteista ja niiden tarkastustiheys vaihtelee välillä joka toinen – joka neljäs vuosi.

Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa. Tällaisia kohteita ovat esim. yleiset liikuntatilat ja majoitustoiminta. Tarkastustiheys on kerran viidessä vuodessa.

Tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika riippuu mm. kohteen koosta ja toiminnan laajuudesta. Koko tarkastusprosessiin (tarkastuksen sopiminen, valmistelu, tarkastus, tarkastuskertomuksen kirjoittaminen) kuluu aikaa muutamasta tunnista useisiin tunteihin.

Valvontasuunnitelman **liitteessä 3** on esitetty terveydensuojelulain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja tarkastuksiin käytettävä aika.

Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisia tarkastuksia vuodelle 2026 on Salon alueella yhteensä 180 kpl (vuonna 2025 suunniteltuja tarkastuksia 174 kpl) ja Someron alueella yhteensä 52 kpl (38 kpl). Vuonna 2025 tekemättä jääneitä tarkastuksia on Salon alueella 59 kpl ja Someron alueella 11 kpl, jotka siirretään vuodelle 2026.

Terveydensuojelulain osalta on huomioitava, että suunnitelmallisen valvonnan osuus työstä on selvästi pienempi kuin elintarvike- ja tupakkavalvonnassa. Terveydensuojelun toimialalla erilaisten lausuntojen sekä neuvonnan ja ohjauksen osuus on merkittävä. Lisäksi valitusten käsittelyyn, asumisterveyden ja julkisten tilojen sisäilmaongelmien viranomais- ja asiantuntijatehtävien hoitamiseen sekä painopisteprojekteihin kuluu runsaasti aikaa. Asumisterveyden valvontaa tehdään pääasiassa todettua tai epäiltyä terveyshaittaa koskevien ilmoitusten vuoksi ja nämä tarkastukset priorisoidaan suunnitelmallisen valvonnan edelle.

Vettä toimittavien laitosten valvonnan lisäksi talousvesivalvontaa tehdään kohteissa, joilla on oma kaivo talousveden hankintaan. Tällöin valvontaa tehdään kohteen suunnitelmallisen tarkastuksen yhteydessä. Tällaisia elintarvikevalvonnan kohteita on Salon alueella 21 kpl ja Someron alueella 3 kpl. Kohteita, joissa talousvettä on tuotettu omasta kaivosta osana julkista tai kaupallista toimintaa on Salon alueella 24 kpl ja Somerolla 8 kpl.

13.4 Näytteenotto

Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät talous- ja uimavesistä otettavat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit. **Taulukossa 2** on esitelty valvontakohteiden vesinäytteenoton jakautumista. Viranomaisen tekemästä näytteenotosta laskutetaan ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen näytteenottomaksu.

Talousveden vedenlaadun valvonta

Talousveden laatua valvotaan STM:n asetuksella 1352/2015 talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista. Pienten yksiköiden osalta (vedentoimitus alle 10 m³/vrk tai alle 50 käyttäjää) noudatetaan STM:n asetusta 401/2001.

Yli 10 m³/d tai yli 50 henkilön tarpeisiin vettä toimittavilla laitoksilla on valvontatutkimusohjelmat, joita päivitetään vuoden 2026 alussa. Ne sisältävät myös näytteenottosuunnitelman, mistä selviää yksityiskohtaisesti näytteenottokohteet, ajankohta ja tehtävät tutkimukset. Pienemmillä laitoksilla on ainoastaan suunnitelma näytteenotosta. Näytteenottosuunnitelmat on laadittu vuosille 2026–2031 ja suunnitelmia on päivitetty vuonna 2025. Näytteenottosuunnitelmissa huomioidaan riskienhallintasuunnitelmat.

Ympäristöterveydenhuolto on ottanut useimpien vesiosuuskuntien näytteet. Osa vesiosuuskunnista on huolehtinut itse näytteiden ottamisesta ja terveydensuojeluviranomainen on varmistanut, että näytteenottaja tuntee näytteenoton yleiset periaatteet. Laboratorion sertifioitu näytteenottoja ottaa Liikelaitos Salon Veden näytteet. Someron Vesihuolto Oy ottaa omavalvonta- ja viranomaisnäytteet.

Yksityisten talousvesikaivojen näytteenottoa avustetaan antamalla asiakkaille näytepulloja Halikon virastotalolta sekä Someron kaupungin infopisteestä ja kuljettamalla yksityisiä näytteitä laboratorioon viranomaisnäytepäivinä. Kaivon käyttäjille annetaan neuvontaa ja ohjausta veden laatuun ja näytteenottoon liittyvissä asioissa.

Valvontayksikössä seurataan Lupa- ja valvontaviraston tiedotuksia ja osallistutaan talousveden valvontaa koskeviin tilaisuuksiin. Vesilaitosten valvonnassa huomioidaan tulevat muutokset. Keskeisenä tavoitteena on talousveden terveydellisen laadun turvaaminen riskienhallinnan ja laatuvaatimusten keinoin.

Uimavesien vedenlaadun valvonta

Yleisellä uimarannalla tarkoitetaan asetuksessa (711/2014) rantaa, jolla odotetaan käyvän huomattava määrä uimareita. Pienillä uimarannoilla tarkoitetaan rantoja, joilla ei odoteta käyvän huomattavaa määrää uimareita (asetus 710/2014).

Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo yleisten uimarantojen veden laatua. Vedestä seurataan uimakauden aikana sellaisten bakteerien pitoisuuksia, jotka osoittavat uimaveden ulosteperäistä saastumista. Lisäksi uimarannoilta havainnoidaan syanobakteerien eli sinilevien ja jätteiden esiintymistä. Myös talviuimapaikkojen vedenlaatua seurataan näytteenotolla.

Neljän peräkkäisen uimakauden valvontatutkimustulosten perusteella yleiset uimarantavedet luokitellaan neljään laatuluokkaan: erinomainen, hyvä, tyydyttävä tai huono. Yleisille uimarannoille on laadittu uimaveden ominaisuuksien ja uimavettä mahdollisesti saastuttavien tekijöiden perusteella uimavesiprofiili, joita päivitetään tarvittaessa.

Uima-altaiden vedenlaatua valvotaan STM:n asetuksen (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista nojalla. Asetuksen mukaisia valvontakohteita on kolme: Salon uimahalli, Someron uimahalli Loiske ja Lehmirannan lomakeskus. Kohteiden altaista otetaan vuosittain vähintään neljä näytettä/allas. Näytteiden kokonaismäärät perustuvat altaiden käyttäjämääriin. Viranomainen ottaa kaikki Lehmirannan lomakeskuksen näytteet ja osan uimahallien valvontanäytteistä. Allasvesinäytteissä seurataan ensisijaisesti mikrobien määriä ja veden desinfiointitehokkuutta.

Taulukko 2. Vesinäytteiden näytteenottosuunnitelma

Valvontakohde	Näytteenotto
Liikelaitos Salon Vesi Someron Vesihuolto Oy	Laboratorion sertifioitu näytteenottaja ottaa omavalvonta- ja viranomaisvalvonnan mukaiset näytteet. Someron Vesihuolto Oy ottaa omavalvonta- ja viranomaisnäytteet.
Vesiosuuskunnat ja pienet vesilaitokset	Valvontaviranomainen huolehtii useiden vesiosuuskuntien ja muiden pienten vesilaitosten näytteenoton valvontatutkimussuunnitelman mukaisesti. Osa toimijoista hoitaa näytteenoton itse.
Yleiset uimarannat Härjänvatsan uimaranta, Kiikala Kokkilan uimaranta, Halikko Lehmijärven uimaranta, Perniö Märynummen uimaranta, Halikko Naarjärven uimaranta, Perniö Nummijärven uimaranta, Kuusjoki Piiljärven uimaranta, Muurla Nummijärven uimaranta, Somero Salkolanjärven uimaranta, Somero	Näyte ennen uimakauden alkua ja 1 krt/kk uimakauden aikana (yhteensä 36 näytettä/v)
Pienet yleiset uimarannat (yhteensä 17 kpl)	1 krt/kk uimakauden aikana (yhteensä 48 näytettä/v)
Talviuimapaikat (10 kpl)	1 krt/kohde talvikauden aikana, Kokkila 2 krt
Uimahallit (3 kpl)	Valvontatutkimusohjelman mukaisesti sekä viranomaisettä omavalvontanäytteitä.

13.5 Terveysturvallisuuden painopisteet ja projektit

Valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteet ohjelmakaudella 2025–2028:

- *Talousvesivalvonnan uudet sisällöt*
 - Alueellinen yhteistyö
 - Osallistutaan aktiivisesti talousvesivalvonnan viranomaisten muodostamiin yhteistyöverkostoihin, kuten Lounais-Suomen vesihuollon yhteistyöverkosto sekä Vesihuollon valmistelutiimi vesihuollon valvonnan kehittämiseksi, yhteistyön ja tiedonvaihdon lisäämiseksi.

- Riskienhallintasuunnitelmat
 - Valvotaan, että talousvettä toimittavat laitokset tarkistavat koko vedentuotantoketjua koskevan riskienhallintasuunnitelmansa ajoissa ja ennen valvontatutkimusohjelmien tarkistamista. Vesilaitosten riskienhallintasuunnitelmien ja valvontatutkimusohjelmien päivitys on aloitettu vuoden 2025 loppupuolella ja ne saatetaan valmiiksi kevään 2026 aikana. Riskienhallintasuunnitelmat laaditaan yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen sekä muiden riskienhallinnan kannalta keskeisten viranomaisten ja sidosryhmien kanssa.
- Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta
 - Ensisijaisten tilojen omistajia kannustetaan tekemään vesilaitteistojen riskinarviointeja ja tarvittaessa tehostamaan riskienhallintatoimenpiteitä ennen lainsäädännön asettamaa takarajaa 12.1.2029. Asiaa edistetään antamalla neuvontaa tulevasta velvoitteesta, mittaamalla valvontakäyntien yhteydessä talousveden ja lämpimän käyttöveden lämpötiloja, ohjaamalla tekemään rakennusten vesilaitteistojen riskinarviointit, kannustamalla legionellabakteerien torjuntaan sekä antamalla muuta asiaan liittyvää neuvontaa.
- *Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa*
 - Huomioidaan riskinarvioinnissa toimipaikkojen omavalvonnan kattavuus, paikalliset tarpeet sekä erityispiirteet. Riskinarviointia päivitetään suunnitelmallisen tarkastuksen yhteydessä kohdekohtaisesti. Panostetaan kohteisiin, joissa valvontatarve on suuri, kuten vesilaitoksiin, uimarantoihin ja uimahalleihin.
 - Ylläpidetään ja kehitetään asiantuntemusta ja osaamista osallistumalla Lupa- ja valvontaviraston sekä sidosryhmien koulutuksiin ja yhteistyökokouksiin.
 - Vahvistetaan osaamista lisäkouluttautumisella, kuten osallistumalla alan koulutuksiin, seminaareihin ja tapahtumiin. Lisäksi asumisterveysasioissa osaamista vahvistetaan vuonna 2026–2027 terveystarkastajan kouluttautumisella rakennusterveysasiantuntijaksi Metropolia Ammattikorkeakoulun kautta (47 op).
 - Ylläpidetään ja kehitetään yhteistyötä muiden viranomaisten, asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa. Terveystarkastajien päilyä selvitetään yhteistyössä mm. rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun kanssa sekä osallistutaan aktiivisesti sisäilmatyöryhmien toimintaan. Pidetään yhteyttä muihin valvontayksiköihin.
- *Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa*
 - Valvontaa kohdennetaan vuoden 2026 aikana vesiosuuskuntien laatimiin suunnitelmiin häiriötilanteisiin varautumisesta (vedenkäyttäjää <600, vedenjakelu <60 m³/vrk). Terveydensuojeluviranomainen osallistuu valtakunnallisiin ja alueellisiin talousveden valvontaan liittyviin häiriötilanne- ja valmiusharjoituksiin. Yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa pyritään vahvistamaan.

Salon kaupungin alueella toimii alueen laajuuteen suhteutettuna verrattain paljon talousvettä toimittavia laitoksia (yhteensä 26 vedenjakelualueita). Liikelaitos Salon Vesi toimii ainoana suurena laitoksena alueella. Liikelaitos vastaa kahden suuren vedenjakelualueen, kuuden keskisuuren vedenjakelualueen sekä yhden pienen vedenjakelualueen vesihuollosta. Kaupungin alueella toimii lisäksi 11 keskisuurta laitosta ja kuusi pientä laitosta, joiden vesihuollosta vastaavat pääsääntöisesti vesiosuuskunnat.

Someron kaupungin alueella toimii ainoana suurena laitoksena Someron Vesihuolto Oy, jolla on neljä vedenjakelualueita. Somerolla on lisäksi yksi pieni vesiosuuskunta. Someron vesilaitoksilla on 7 käytössä olevaa vedenottamoa.

Vesilaitosten riskinarviointien ja valvontatutkimusohjelmien ajantasaisuutta arvioidaan laitoksille tehtävillä suunnitelmallisilla tarkastuskäynneillä ja päivitetään tarpeen mukaan. Valvontatutkimusohjelmien päivittäminen on ajankohtaista usean laitoksen kohdalla. Valvontatutkimusohjelmien päivitys on aloitettu vuoden 2025 loppupuolella ja ne saatetaan valmiiksi kevään 2026 aikana

Valvontayksikön oma projekti

Valtakunnallisten painopistealueiden lisäksi valvontayksikön omana projektina jatketaan ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen Legionella-bakteeripitoisuuksien selvittämistä riskikohteissa. Projekti on aloitettu vuonna 2025 Salon ja Someron uimahallien pesutilojen suihkuista otetuilla legionellänäytteillä. Projektia jatketaan vuonna 2026 ottamalla näytteitä uimahallien pesutilojen suihkuista sekä sairaalan ja terveyskeskuksen vuodeosastoilta.

Rakennusten vesilaitteistoihin pääsee vesijohtoveden mukana pieniä määriä mikrobeja. Mikäli kasvuolosuhteet ovat suotuisat, mikrobit lisääntyvät vesilaitteistoissa ja voivat aiheuttaa terveysriskin. Tunnetuimpia vesilaitteistojen taudinaiheuttajia ovat legionellabakteerit. Ne voivat aiheuttaa sairastumisia erityisesti silloin, jos ne pääsevät vedestä muodostuneiden aerosolien mukana hengitysteihin. Legionellan torjuntatoimenpiteisiin on ryhdyttävä, jos rakennuksen vesilaitteistosta otetun vesinäytteen legionellapitoisuus on 1000 pmy/l tai sitä enemmän.

14 Tupakkalain ja lääkelain alaisten nikotiinivalmisteiden valvonta

Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Toimet, jotka ennaltaehkäisevät tupakkalain alaisten käytön aloittamista ennen tuotteiden ostamiseen oikeuttavan iän saavuttamista, ehkäisevät tehokkaimmin tupakkalain alaisten tuotteiden käytöstä aiheutuvia haittoja, edistävät kansanterveyttä ja rajoittavat uusien käyttäjien määrää.

Tupakkalain valvonnan toimintaympäristö on kokenut useita muutoksia viimeisen vuosikymmenen aikana. Toimintaympäristöön ovat vaikuttaneet muun muassa tupakkalainsäädännössä tapahtuneet muutokset. Kansallinen tavoite tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppumisesta on näkynyt tarpeena tiukentaa lainsäädäntöä. Toisaalta esiin on noussut myös tarve tupakkalain soveltamisalan laajentamiselle, kun uusia tuotteita on tullut markkinoille.

Tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyynti on luvanvaraista ja tukkumyynti ilmoituksenvaraista toimintaa. Kunnan tehtävä on valvoa tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä ja markkinointia. Tämä voidaan toteuttaa fyysisenä tarkastuskäyntinä tai kirjallisena selvittämisenä esim. sähköisellä alustalla toteutettavaa toimintaa koskevassa asiassa tai lainvalvontaisessa etämyyntitoiminnassa. Tarkastuskäynnillä valvonta kohdistuu mm. myyntipaikkojen tuotteiden vähittäismyyntipakkauksien säännöstenmukaisuuteen ja jäljitettävyyteen sekä myynnin omavalvontaan. Lisäksi kunta valvoo tupakointikieltoa. Tupakointikielto koskee mm. yleisön tai työntekijöiden käytettävissä olevia sisätiloja, kouluja ja oppilaitoksia, leikkikenttiä ja yleisiä uimarantoja.

Tupakkalain tietojen keräämiseen käytetään ympäristöterveydenhuollossa vähittäismyyntilupien ja tukkumyynti-ilmoitusten rekisteri Turrea ja keskitettyä toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmää, VATIa. Tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikkojen sekä tupakointitilojen ja -kieltojen tarkastukset tehdään Valviran laatimia tarkastusohjeita noudattaen.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus. Valvira on laatinut tarkastuslomakepohjat VATI-tietojärjestelmään tupakkalain mukaisten valvontakohteiden tarkastamista varten, mikä yhdenmukaistaa tarkastuksia valtakunnallisesti.

Tupakkavalvonnan osalta suunnitelmaan ei sisälly näytteenottoa. Mahdollisissa epäselvissä tai riitatilanteissa voidaan ottaa näyte.

Tupakkalaki antaa asuntoyhteisöille mahdollisuuden hakea huoneistoon kuuluvalla parvekkeelle, huoneistoon kuuluvaan ulkotilaan tai huoneiston sisätiloihin tupakointikieltoa. Kiellon määrää kunnan valvontaviranomainen asuntoyhteisön hakemuksesta. Vuosittain hakemuksia ympäristöterveydenhuoltoon tulee 0–1 kpl.

14.1 Tupakkalain suunnitelmallinen valvonta suunnitelmakaudella

Tavoitteet ja teemat

Valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman tavoitteena on

- yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja saattaa toiminnanharjoittajat samanarvoiseen asemaan valvonnan tiheyden ja laadun osalta paikallista riskinarviota unohtamatta sekä
- valvontaa suuntaavien painopisteiden avulla kohdistaa rajalliset valvontaresurssit tehokkaasti ja suunnitelmallisesti edistämään tupakkalain tavoitteiden toteutumista.

Valvonnassa huomioidaan valtakunnallisen tupakkavalvontaohjelmakauden 2025–2028 painopisteet, joiden tarkoituksena on edesauttaa tupakkalain ja tupakkapolitiikan tavoitteiden toteutumista:

- 1 Savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta
- 2 Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa
- 3 Etämyynti
- 4 Markkinointi
- 5 Ehkäisevä päihdetyö

(1) Tupakkalakiin lisättiin 1.8.2025 voimaan tulleella lailla uusi savuttoman nikotiinituotteen määritelmä. Esimerkiksi nikotiinipussit täyttävät savuttoman nikotiinituotteen määritelmän. Savuttomille nikotiinituotteille on tupakkalailla säädetty sallittu enimmäisnikotiinipitoisuusraja, ja niistä on kielletty tunnusomaiset tuoksut tai maut mentolia ja minttua lukuun ottamatta. Muilta osin savuttomista nikotiinituotteista säädetään pitkälti vastaavalla tavalla kuin tupakkalaissa säädetään tupakkatuotteista ja nikotiininesteistä. Tuotteiden vähittäismyyntipakkauksissa tulee olla terveysvaroitukset ja pakkausten ulkoasun yhdenmukainen saman tuoteryhmän tuotteiden kesken. Painopisteen tavoitteena on varmistaa, että savuttomien nikotiinituotteiden myyntiä valvotaan tupakkalain vaatimalla tavalla huomioiden muun muassa ikärajavaltvonta sekä muu elinkeinonharjoittajien omavalvonnan asianmukainen toteutuminen.

(2) Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksissa on pakollisina ominaisuuksina turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyssjärjestelmän mukainen yksilöllinen tunnistus. Näiden pakkausmerkintöjen avulla pystytään varmistumaan tupakkatuotteen aitoudesta sekä jäljittämään tuote valmistuksesta aina vähittäismyyntiin asti. Painopisteen tavoitteena vuosille 2025–2026 on, että myynnin valvonnassa kiinnitetään erityistä huomioita näihin vähittäismyyntipakkauksien yksilöllisiin tunnistuksiin ja että valvontaviranomainen vertaa tietojen oikeellisuutta jäljitettävyyssjärjestelmässä, jotta voidaan varmistua toimijoiden kirjaamisvelvoitteiden toteutumisesta. Painopisteen tavoitteena on varmistaa, että tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten laittoman kaupan ehkäisyä koskevien pakollisten pakkausmerkintöjen valvontaa suoritetaan osana myyntipaikan valvontaa.

(3) Tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden, nikotiininesteiden, poltettavaksi tarkoitettujen kasviperäisten tuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden rajat ylittävä etämyynti on kielletty. Myöskään Suomeen sijoittunut elinkeinonharjoittaja ei saa myydä tai muutoin luovuttaa edellä mainittuja tuotteita etäviestintä käyttäen. Etämyynnin kiellon tarkoituksena on muun muassa vähentää alaikäisten mahdollisuuksia hankkia tupakkalain alaisia tuotteita. Käytännössä etämyyntikielto merkitsee puuttumista etämyyntikiellon piirissä olevien tuotteiden myyntiin internetin välityksellä.

(4) Tupakkalaissa säädettyjä tuotteita koskee ehdoton markkinointikielto. Valvonnassa on kiinnitettävä huomiota markkinointikieltoa koskevan sääntelyn noudattamiseen paitsi vähittäismyyntipaikoissa, myös myyntipaikkojen mahdollisilla verkko- ja somesivustoilla ja tileillä. Markkinoinnin valvontaa on pyritty helpottamaan ja tehostamaan vähittäismyyntipakkausten ja tuotteiden ulkoasua koskevalla yhdenmukaistamista tavoittelevalla sääntelyllä. Tupakkalain alaisten tuotteiden haittojen osalta erityisenä suojeltavana ryhmänä on pidetty lapsia ja nuoria, ja tätä pyritään turvaamaan muun muassa laajalla markkinointikiellon sääntelyllä ja sen noudattamisen valvonnalla.

(5) Painopisteen tavoitteena on kehittää tupakkalakia valvovien viranomaisten ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyötä niin, että yhteistyön tulokset tukisivat sekä tupakkalain että EPT-lain (Laki ehkäisevästä päihdetyöstä 523/2015) tavoitteiden toteutumista.

Yhteistyötä on tehtävä laajalla rintamalla paikallisella, alueellisella ja valtakunnallisella tasolla, sillä toimijoiden välinen yhteistyö on ehkäisevän päihdetyön onnistumisen lähtökohta. Tupakkalain näkökulmasta yhteistyön tavoitteena on edesauttaa tupakkalain tavoitteen toteutumista eli tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumista vuoteen 2030 mennessä.

Ympäristöterveydenhuolto tekee yhteistyötä Salon kaupungin ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön koordinaattorin kanssa. Yhteistyötä ylläpidetään vuonna 2026 edelleen. Tällä hetkellä yhteistyön toimintatapoja ovat olleet yhteistyökokoukset, joissa on käyty läpi ehkäisevän päihdetyön roolia, tapoja toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä Salon alueella, yhteistyötoimintamalleja mm. alkoholilupalausunnoissa sekä tupakointikieltojen toteutumista muun muassa oppilaitoksissa, päiväkodeissa sekä yleisillä uimarannoilla. Lisäksi on pyritty olemaan yhteydessä myös muulloin, jos asia voisi koskea ehkäisevää päihdetyötä. Keskustelua on käyty esim. tupakkalainalaisten tuotteiden myynnin rajoittamisen mahdollisuuksista kaupungin omistamissa tiloissa.

Suunnitelmalliset tarkastukset

Valvontakohteiden tarkastustiheys perustuu Valviran tupakkalain valvontasuunnitelmassa annettuihin ohjeisiin. Valvontasuunnitelmassa eri kohteille ei määritetä tarkkaa tarkastustiheyttä, vaan riskinarvioinnin perusteella jokaisen kohteen tarkastustiheys määritetään erikseen. Aikaisemmin valvontasuunnitelmassa on määritetty valtakunnalliset tarkastustiheydet (esim. vähittäismyyntipaikat 0,5/vuosi), joita myös jatkossa on tarkoitus pääasiassa noudattaa ja vain perustellusta syystä muuttaa.

Riskinarviointiin vaikuttavia merkittäviä tekijöitä ovat esimerkiksi

- valvontahistoriasta ilmenevät toistuvat rikkomukset tai muu piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin,
- myynnin omavalvontaan liittyvät puutteet,
- tupakansavulle altistuvien ihmisten suuri määrä ja/tai mahdollinen erityisryhmä, kuten lapset ja nuoret, sekä
- toimintaympäristössä tunnistetut muut riskit.

Jos riskinarvioinnin perusteella on mahdollista, pyritään tupakkalain- ja elintarvikelain mukainen tarkastustiheys yhtenäistämään, jolloin tarkastukset on mahdollista tehdä samalla tarkastuskäynnillä.

Valvontatiheys kirjataan VATiin kohdekohtaisesti, jolloin tiedot tarkastusajankohdista näkyvät tarkastajille valvontaohjelmassa. Myös mahdolliset syyt tarkastustiheyden muutokselle kirjataan VATiin. Valvontasuunnitelman **liitteen 4** taulukossa 1 on esitetty tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen ja ei-suunnitelmallisen valvonnan kohteet Salossa ja Somerolla. **Liitteen 4** taulukossa 2 on esitetty suunnitelmalliset tarkastukset ja tarkastuksiin käytettävä aika vuonna 2026.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi valvonnassa huomioidaan

- valitukset tai ilmiannot, jotka koskevat mm. tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, markkinointi-, esilläpito tai tupakointikieltojen rikkomista,
- vähittäismyyntilupahakemusten käsittely (lupia ylläpidetään tupakkarekisteri Turressa),

- asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittely,
- toimiminen tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana.

14.2 Nikotiinivalmisteiden valvonta

Tupakoinnin lopettamiseen tarkoitettuja nikotiinikorvausvalmisteita saa myydä apteekkien lisäksi tupakan vähittäismyyntipaikoissa. Nikotiinikorvaushoitoon tarkoitetut itsehoitovalmisteet on luokiteltu lääkkeiksi ja niitä saadaan myydä valvotusti yli 18-vuotiaille.

Lääkelaissa on säädetty kunnalle tehtäviä nikotiinivalmisteiden lupa- ja valvontaviranomaisena. Lääkelain mukaisesta nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntin valvonnasta ei ole valtakunnallista valvontaohjelmaa. Lääkelakiin perustuvaa nikotiinivalmisteiden myyntiä valvotaan ensisijaisesti tupakkalain mukaisen tarkastuksen yhteydessä.

Nikotiinivalmisteiden myyntipaikkoja on Salossa 29 ja Somerolla 6 kpl. Myyntipaikkoja tarkastetaan vuonna 2026 Salossa 16 ja Somerolla 3.

15. Valvontasuunnitelman seuranta ja toteutumisen arviointi

Tietoja valvontakohteista, tehdyistä tarkastuskäynneistä ja näytteenotoista, käsitellyistä hakemuksista ja ilmoituksista, käytetyistä pakkokeinoista ja muista tehdyistä valvontatoimenpiteistä pidetään yllä valtakunnallisessa toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmässä VATissa, missä ne ovat myös keskushallintoviranomaisten käytettävissä. Tarkastusten, näytteenoton sekä VASUn ja omien painopisteiden toteutumista seurataan yksikössä ajantasaisesti VATin seuranta- ja raportointitoimintojen avulla. Tuloksia ja mahdollisesti tarvittavia toimenpiteitä käsitellään kuukausittain valvonnan omissa palaverissa. Rakennus- ja ympäristölautakunta seuraa useita kertoja vuodessa toimialan talous- ja toimintaraporttien kautta myös ympäristöterveydenhuollon yksikön tilannetta.

Suunnitelmavuoden toteutumisen arviointi käsitellään rakennus- ja ympäristölautakunnassa sekä raportoidaan Ruokaviraston ylläpitämään sähköiseen Pikantti-työtilaan helmikuun loppuun mennessä. Yhteenvedossa selvitetään toteutuneiden suunnitelman mukaisten tarkastusten ja muiden tarkastusten määrät toimintatyypeittäin, hyväksymispäätösten, käsiteltyjen ilmoitusten ja myönnettyjen lupien määrät, tiedot kertyneistä maksutuloista sekä arvioidaan yleisesti valvontasuunnitelman toteutumista ja voimavarojen riittävyttä. Jos toteutuma eroaa merkittävästi suunnitelmasta, arvioinnissa tuodaan esille mahdollisia syitä sekä vaadittavia toimenpiteitä, jotta tavoitteet toteutuisivat jatkossa. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä.

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma on erillisenä osiona.

Liite 1 Elintarvikevalvonnan kohteet

Toimintaluokka	Toimintatyyppi	SALO toiminnot*	SOMERO toiminnot*
Elint. valm., ei maito/liha/kala/muna/vilja-kasvis	Makeisten valmistus	2	-
Elint. valm., ei maito/liha/kala/muna/vilja-kasvis	Yhdistelmätuotteiden valmistus	2	-
Elint. valm., ei maito/liha/kala/muna/vilja-kasvis	Juomien valmistus	3	-
Elint. valm., ei maito/liha/kala/muna/vilja-kasvis	Muu valmistus	6	1
Elintarvikekontaktimateriaalit	Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi	5	2
Elintarvikekontaktimateriaalit	Elintarvikekontaktimateriaalien maahantuonti	5	1
Elintarvikekontaktimateriaalit	Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus	6	1
Elintarvikkeiden kuljetukset	Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä	1	-
Elintarvikkeiden kuljetukset	Elintarvikkeiden kuljetus jäähdytettynä	5	-
Elintarvikkeiden kuljetukset	Elintarvikkeiden kuljetus	7	1
Elintarvikkeiden myynti	Kuluttajan tuotteiden käsittely, eläinperäiset elintarvikkeet	1	1
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden tukkumyynti	14	4
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden vähittäismyynti	142	30
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurkeittiö, keskuskeittiötoiminta	8	2
Elintarvikkeiden tarjoilu	Pitopalvelu	14	4
Elintarvikkeiden tarjoilu	Pubitoiminta	15	2
Elintarvikkeiden tarjoilu	Grilli- tai pikaruokatoiminta	26	7
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurkeittiö, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	30	9
Elintarvikkeiden tarjoilu	Kahvilatoiminta	55	12
Elintarvikkeiden tarjoilu	Tarjoilukeittiötoiminta	71	16
Elintarvikkeiden tarjoilu	Ravintolatoiminta	79	11

Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	Elintarvikkeiden pakkaaminen	1	-
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	Muu elintarvikkeiden varastointi	2	-
Kala-ala	Kalajalosteiden valmistus	2	-
Kansalliset toiminnalliset helpotukset	Lihan käsittely	12	-
Liha-ala	Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	2	1
Liha-ala	Jauhelihan valmistus	-	1
Liha-ala	Raaka-lihavalmisteiden valmistus	-	1
Muna-ala	Munapakkaamo	1	1
Vain ruoka-aputoimintaa	Elintarvikkeiden tarjoilu ruoka-avussa	3	-
Vain ruoka-aputoimintaa	Elintarvikkeiden luovutus ruoka-avussa	5	3
Vienti ja tuonti	Elintarvikkeiden maastavienti	4	-
Vienti ja tuonti	Elintarvikkeiden maahantuonti	20	2
Vilja- ja kasvisala	Muiden viljatuotteiden valmistus	2	-
Vilja- ja kasvisala	Myllytoiminta	3	-
Vilja- ja kasvisala	Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	9	1
Vilja- ja kasvisala	Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	11	2
Vilja- ja kasvisala	Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	10	1

574

117

* Yhdessä toimipaikassa voi olla useita toimintoja, jotka tarkastetaan yhdellä käynnillä.

691

Alkutuotanto		Salo	Somero
Alkutuotanto	Hunajantuotanto	43*	14*
Alkutuotanto	Kalastus	2	-
Alkutuotanto	Lihantuotanto	6*	16*
Alkutuotanto	Maidontuotanto	21	15
Alkutuotanto	Munantuotanto	12	21
Alkutuotanto	Peltoviljely	32*	8*
Alkutuotanto	Puutarhaviiljely, Avomaa	44*	3*
Alkutuotanto	Puutarhaviiljely, Avomaa	23*	4*
Alkutuotanto	Puutarhaviiljely, Kasvihuone	23*	4*
Alkutuotanto	Sienimöt	1**	-
Alkutuotanto	Vesiviljely		1*
		35	36

* Rekisteri on puuttellinen, koska kaikki kohteet eivät kuulu säännöllisen valvonnan piiriin

71

** Kohde sijaitsee Salossa, mutta on rekisteröity toisen kunnan alueella

Liite 2 Elintarvikelain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset toimintatyypeittäin ja tarkastuksiin käytettävä aika

Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Suunnitellut tarkastukset		Käytettävä aika (h)	
		Salo	Somero	Salo	Somero
Alkutuotanto	Kalastus	1	-	3	
Alkutuotanto	Munantuotanto	1	-	3	
Alkutuotanto	Maidontuotanto	-	5	-	15
Alkutuotanto	Puutarhaviljely, Avomaa	2	-	6	
Elintarvikekontaktimateriaalit	Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi	1	-	2	-
Elintarvikekontaktimateriaalit	Elintarvikekontaktimateriaalien maahantuonti	1	-	3	-
Elintarvikekontaktimateriaalit	Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus	3	-	9	-
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden tukkumyynti	5	-	15	-
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden vähittäismyynti	45	13	112	33
Elintarvikkeiden myynti	Kuluttajan tuotteiden käsittely, eläinperäiset elintarvikkeet	1	1	4	4
Elintarvikkeiden tarjoilu	Grilli- tai pikaruokatoiminta	10	3	25	8
Elintarvikkeiden tarjoilu	Kahvilatoiminta	19	5	50	13
Elintarvikkeiden tarjoilu	Pitopalvelu	1	-	4	-
Elintarvikkeiden tarjoilu	Ravintolatoiminta	60	8	180	24
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurkeittiö, keskuskeittiötoiminta	7	2	25	7
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurkeittiö, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	18	4	54	12
Elintarvikkeiden tarjoilu	Tarjoilukeittiötoiminta	32	4	80	10
Kala-ala	Kalajalosteiden valmistus	8	-	32	-

Kansalliset toiminnalliset helpotukset	Lihan käsittely	1	-	4	-
Liha-ala	Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	8	6	32	24
Muna-ala	Munapakkaamo	1	1	4	4
Vilja ja kasvisala	Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	4	2	12	6
Vilja ja kasvisala	Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	3	-	6	-
Vilja ja kasvisala	Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	3	1	12	4
Vilja ja kasvisala	Muiden viljatuotteiden valmistus	1	-	3	-
Vilja ja kasvisala	Myllytoiminta	1	-	3	-
Elint. valm., ei maito/liha/kala /muna/vilja-kasvis	Muu valmistus	1	1	4	3
Yhteensä		238	56	687	167
		294		854	

Liite 3 Terveydensuojelulain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja ajankäyttö

Toimintatyyppi	Toimintoja		Tarkastetaan joka vuosi		Tarkastetaan harvemmin		Suunnitellut tarkastukset		Tarkastusaika (h/tark.)	Kokonaistarkastusaika (h)	
	Salo	Somero	Salo	Somero	Salo	Somero	Salo	Somero		Salo	Somero
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	36	9	0	0	36	9	8	2	3	24	6
Muu ihon käsittely tai hoito	7	0	0	0	7	0	1	0	3	3	0
Solarium	3	0	0	0	3	0	0	0	2	0	0
Tatuointi ja lävistys	4	2	0	0	4	2	4	0	3	12	0
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	37	7	0	0	37	7	11	2	3	33	6
Yleinen liikuntatila	27	5	0	0	27	5	3	2	3	9	6
Muu uimapaikka	1	3	0	0	1	3	0	0	2	0	0
Yleiset altaat	2	1	2	1	0	0	2	1	4	8	4
Pienet yleiset uimarannat	10	7	10	7	0	0	10	7	2	20	14
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä	7	2	7	2	0	0	7	2	3	21	6
Aamiaismajoitus sekä majoitus maatilamatkailun yhteydessä	3	3	0	0	3	3	3	2	3	9	6
Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset	1	0	0	0	1	0	0	0	3	0	0
Hostellit, kuten retkeilymajat, retkeilyhostellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakoti / motelli, täysihoitola	8	1	0	0	8	1	3	0	3	9	0
Hotelli	7	1	0	0	7	1	3	0	4	12	0

Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	3	3	0	0	3	3	3	1	4	12	4
Muu loma-asuntojen ammattimainen tarjoaminen	7	5	0	0	7	5	5	3	3	15	9
Muu majoitustoiminta	36	9	0	0	36	9	30	9	3	90	27
Ammattioppilaitos	4	0	0	0	4	0	4	0	8	32	0
Korkeakoulu	1	0	0	0	1	0	1	0	8	8	0
Lukio	3	1	0	0	3	1	0	1	8	0	8
Muu aikuiskoulutus	4	1	0	0	4	1	3	0	4	12	0
Muut koulut ja oppilaitokset	3	1	0	0	3	1	3	0	4	12	0
Peruskoulu	32	6	0	0	32	6	14	4	7	98	28
Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	4	1	0	0	4	1	2	1	2	4	2
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	41	6	0	0	41	6	17	0	5	85	0
Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit	4	2	0	0	4	2	3	2	4	12	8
Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	9	2	0	0	9	2	4	1	3	12	3
Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat: tehostettu palveluasuminen)	5	0	0	0	5	0	4	0	4	16	0
Vanhainkoti (laitoshuolto)	2	0	0	0	2	0	1	0	4	4	0
Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)	16	4	0	0	16	4	3	1	4	12	4
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	7	1	0	0	7	1	4	0	4	16	0
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	19	4	19	4	0	0	19	4	8	152	32
Vedenottamo (1352/2015)	33	6	0	0	33	6	12	6	3	36	18

Saunat	2	3	0	0	2	3	2	1	2	4	2
Yhteensä	388	96	38	14	350	82	189	52		792	193
Salo ja Somero yhteensä	484						241			985	

Liite 4 Tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja ajankäyttö

Taulukko 1 Kooste tupakkalain alaisista toiminnoista 2025 Salo ja Somero

Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Toimipaikat Salo	Toimipaikat Somero
Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus	Tukkumyynti	2	1
Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus	Vähittäismyynti	54	12
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Alaikäisille hoitoa antava laitos	3	1
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Asuntoyhteisöt	2	1
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Koulut ja oppilaitokset	29	6
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Lasten päivähoito	41	8
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Virastot, viranomaiset ja niihin verrattavissa olevat muut julkiset laitokset sekä muut työyhteisöt	3*	8*
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Yleiset uimarannat (EU-uimarannat)	7	2
		138	31

180

* Rekisteröintitavassa Salon ja Someron välillä on ollut eroavuuksia

Taulukko 2 Suunnitelmalliset tarkastukset ja niihin käytettävä aika vuonna 2026

Toimintatyyppi	Suunnitellut tarkastukset (kpl)		Käytetty aika (h)	
	Salo	Somero	Salo	Somero
Tukkumyynti	1	-	2	-
Vähittäismyynti	29	5	58	10
Tupakointitila	1	-	2	-
	36		72	